

Єфімов В.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАПОБІЖНОЇ СТРАТЕГІЇ АНАЛІЗУ ЗЛОЧИННИХ МОДЕЛЕЙ ТА ТЕНДЕНЦІЙ ЗЛОЧИННОСТІ (ДОСВІД ЄС)

З огляду на те, що проблема організованої злочинності розглядається як політичне питання для ЄС, серйозна політика щодо злочинності не може розглядатись тільки як національна або як проблема, яку повинна вирішувати виключно система кримінальної юстиції. Як кожною національною державою, так і в масштабі всієї міжнародної спільноти розв'язується головне завдання – зменшення розмаху організованої злочинної діяльності і відповідно її доходів [1, с. 185].

Оскільки злочинні організації зорієнтовані на надання незаконних товарів і послуг, а також на проникнення в законні види діяльності за допомогою найрізноманітніших методів, включаючи корупцію та насилля, виникає необхідність у розробці нових стратегій у галузі запобігання злочинності, які, звужуючи можливості подібних організацій, будуть одночасно підвищувати межу вразливості економічних систем стосовно такого проникнення. Саме ці аспекти запобігання організованої злочинності, в тому числі транснаціонального характеру, знайшли відображення в Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності [2].

Запобіжна стратегія аналізу злочинних моделей та тенденцій злочинності охоплює збирання, порівняння, аналіз і розповсюдження даних стосовно злочинності з метою їх застосування для проактивної (випереджувальної) поліцейської діяльності.

Голландськими вченими було проведено дослідження назване «Визначення і запобігання факторам, які сприяють розвитку організованої злочинності» (BPS), яким було прослідковано, наскільки відмінним є розгляд злочинності в таких країнах, як Бельгія і Сполучене Королівство. Було зроблено висновок, що аналіз злочинності може стати могутнім інструментом запобігання і протидії організованої злочинності. Прогнозується, що аналіз злочинності та його результати будуть користуватися попитом в органів кримінальної юстиції [3, с. 46].

Злочини, що вчинюються організованими спільнотами, не є випадковими, ізольованими та унікальними подіями. Аналіз злочинності спирається на припущення, що всі злочини можуть бути об'єднані в групи,

які мають як загальні особливості, так і відмінні риси. По суті, аналіз є системою, за допомогою якої регулярно використовується зібрана інформація про злочинні інциденти і осіб, які мають стосунок до цих випадків, для того, щоб запобігти й стримати злочинність, а також зрозуміти дії правопорушників. Інформацію, яка одержана за допомогою систематичного аналізу даних, можна використати з метою сприяння ефективності управління і проведення оперативних заходів.

Для дослідження злочинних моделей використовується оперативний (тактичний) та стратегічний аналіз. Відповідно до стандартних визначень, між ними існує різниця. Оперативний аналіз зазвичай має на меті короткострокові завдання. Стратегічний аналіз націлений на інформаційне забезпечення прийняття рішень на високому рівні та визначення довгострокової політики.

Аналіз злочинності застосовується як ефективний запобіжний засіб, який забезпечує цілий ряд методів і заходів для розуміння глибини сутності складних відносин між підозрілою особою, злочинною діяльністю та обставинами, що сприяли їй. Такий аналіз злочинності використовується на практиці для запобігання і стримування як усієї злочинності, так і різних її видів. Застосування оперативного аналізу в ході досудового розслідування і стратегічного аналізу в межах формування напрямків правоохоронної політики відіграє дуже важливу роль. Що стосується, насамперед, тактичного аналізу, то надзвичайно доречно, щоб аналітики злочинності брали участь у складному розслідуванні із самого початку або тоді, коли складність процесу стає очевидною. Для стратегічного аналізу справою першорядної ваги є чітка постановка мети. Для того щоб скласти якісний звіт із стратегічного аналізу, потрібно дати відповіді на деякі з основних питань — коли? що повідомлено? ким? як це зроблено? і чому?

Слід пам'ятати, що ризик, викликаний організованою злочинністю в окремому регіоні, країні, може залежати від кількох факторів: 1) від небезпечності угруповання; 2) від вразливості легальної (законної) економіки; 3) від обсягу (ступеня) незаконної економіки; 4) від географічного розташування; 5) від ефективності законодавчого примусу, який залежить від впливу програм для боротьби з організованою злочинністю.

Аналіз злочинності (розвідувальної інформації) визнаний органами кримінального переслідування як корисний інструмент і вже понад 30 років успішно використовується, в першу чергу Інтерполом, Європолом, приватними агентствами. Ще 2002 р. Інтерполом було прийнято таке його визначення: це ідентифікація та забезпечення спостереження взаємозв'язків між даними щодо злочинів та іншими відомостями, потенційно пов'язаними із злочинами, у практичній діяльності поліції та судових органів.

Як підсумок необхідно підкреслити важливість перерахованих вище окремих аспектів та зазначити, що основним завданням цього аналізу являється допомога правоохоронним органам, державним органам, що

здійснюють політику протидії злочинності, а також особам (політичним лідерам, керівникам окремих органів), які приймають рішення щодо протидії злочинності, у подоланні невизначеності, а також забезпеченні вчасного відвернення загроз й аналітичної підтримки оперативної (запобіжної) діяльності.

1. Голина В.В. Кримінологічна політика в Україні: деякі теоретико-прикладні проблеми [Текст] / В. В. Голина // Вісн. Акад. прав, наук України. – 2008. – № 2. – С. 182-190.;

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Текст]: прийнята резолюцією 55/25 Ген. Асамблеї від 5 листоп. 2000 р.: ред. від 04.02.2004 р. // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. – К., 2006. – С. 570-575.

3. Корнієнко, М. В. Протидія організований злочинності в країнах ЄС та США [Текст] / М. В. Корнієнко. – К.: НТВ Правник, 2002. – 372 с.

Журба Н.В.

курсант II курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Кисельов А.О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ АНАЛІЗІ

Проблема спеціальних методів в кримінальному аналізі полягає у збалансованості між забезпеченням ефективної боротьби зі злочинністю та захистом прав та свобод осіб. Спеціальні методи – це такі методи дослідження, які передбачають використання різноманітних технічних засобів та прийомів для здійснення кримінального розслідування. Серед таких методів можуть бути: використання слідчих експертиз, проведення підслідних або контрольованих закупок, використання технічних засобів